

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 94
סיון תשע"ו

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

היתה עוד צורת הפתח אחת, שזו נעשתה כדי לחבר בין שני הגדרות, והגדר הבאה היא ההמשך של גבולות העירוב.

ובאמת יש להוסיף לדייק יותר, שבעצם העירוב נועד להקיף את העיר במחיצות, ולא בחוטים. בשנים הקדומות מבואר בפוסקים שהיתה חומה לרוב הערים, והחומה היתה מחיצה שיצרה את העירוב, מדין מחיצה. אלא שיש מקומות שאי אפשר שתהיה מחיצה, כיון שצריכים להיכנס ולצאת, ובמקומות אלו שהם הפתחים, הדין אומר לעשות עמודים וחומים שיוצרים צורת פתח כעין משקוף, ויש לזה דין כמו מחיצה. הדברים התרחבו והשתלשלו עד כדי שיש מקומות שעושים רק עמודים וחומים סביב כל העיר, בלי גדרות, כלומר כאילו סביב לכל העיר יש פתחים רצופים, והם מועילים לעירוב מחמת שיש להם דין כמו מחיצה. [ובאמת דעת הרמב"ם (המזכיר בשו"ע סי' שס"ב ס"י) שאי אפשר לעשות את כל הצדדים פתחים יותר מי' אמות, אלא צריך שיהיה לפחות רוב מחיצות, שהעמוד מרובה על הפרוץ, ואז אפשר לעשות את השאר בפתחים ע"י צורות הפתח. ונחלקו המשנ"ב והחזו"א בדעת הרמב"ם, דעת המשנ"ב שדברי הרמב"ם הם דוקא כשצורות הפתח רחבות יותר מי' אמות [4.80 / 5.60 מטר] אבל אם יעשו עמודים כל פחות מי' אמות, יהיה כשר גם לדעת הרמב"ם. ודעת החזו"א שגם אם יוסיפו עמודים זה לא יועיל לדעת הרמב"ם, וזה נחשב צוה"פ יותר מי' אמות לענין זה, מפני שסוף סוף אי אפשר שיהיו הרוב פתחים, אלא צריך רוב מחיצות. ולמעשה כל צורות הפתח של ימינו הם יותר מי' אמות, ואינם מועילים לדעת הרמב"ם כשאין רוב מחיצות בין למשנ"ב ובין לחזו"א].

לפי המבואר יוצא שאינו מדויק לומר שהעירוב הוא מעמודים וחומים, אלא שכשיש גדר היא משלימה במקום חוט. אלא ההיפך הוא הנכון, בעצם העירוב ראוי שיהיה מגדרות, אלא שכאשר אין גדרות וקשה להעמיד גדרות, עושים עמודים וחומים שהם צורות הפתח שמשלימות במקום גדרות. ומ"מ במישור המעשי בזמנינו, נכונה ההגדרה שהעוסקים בעירובים העירוניים עובדים בעיקר עם עמודים וחומים, וכשיש באיזה מקום גדר ארוכה, הם משתמשים בה לחבר ולהשלים את צורות הפתח.

הים סחף חול מתחתית העמוד ופסל אותו

בני המשפחה הנ"ל המשיכו לטייל ולהתבונן על העירוב לאורך החוף, עד שהגיעו למקום אחד והבחינו בדבר מעניין חשוב. בשלב מסוים היו שוב צורות הפתח שהתחברו לגדר ההפרדה בין החופים, והעמוד היה סמוך מאוד לים. האחראי שהיה צריך להעמיד את העמוד, ראה שיכול להקל במלאכה, ובמקום לחפור בעומק בחול וליצוק את העמוד עם בטון, הוא הצמיד את העמוד לגדר החזקה, בלי להכניס אותו בחול. והנה אחת מבנות המשפחה הבחינה שהעמוד גבוה מהחול ג' טפחים, בני המשפחה כבר ידעו לציין את הדין שלמדו מהגליונות שצריך שהעמוד יגיע לקרקע, והשיעור הוא שיהיה בתוך ג' טפחים. כפי הנראה האחראי שעשה את העמוד העמיד אותו על החול ממש, והחול היה גבוה מסביב לעמוד, אלא שכידוע במשך הזמן גלי הים מציפים את החוף עולים ויורדים, וסוחפים איתם חול, עד שהגיע למצב שנחסר ג' טפחים.

הים סחף את החול לפני העמוד

אמנם לא היה איתם כלי מדידה (מטר), לבדוק אם הם ג' טפחים לשיעור חזו"א או רק לשעור הגר"ח נאה, וגם יתכן שבאמת זה קצת פחות מג' טפחים, כיון שבהשערה ובאומדן אפשר לטעות, בפרט מי שאינו מנוסה. ומ"מ ברור שזה קרוב לג' טפחים, ובעוד מעט יכול לרדת יותר חול, ויהיה יותר מג' טפחים, בלי שהבדק של העירוב יבחין בכך.

שמחה רבה בהוצאת הספר "תיקוני עירובין" החדש

שמחה גדולה והתרגשות רבה בהיכלי התורה ובין העוסקים בעירובים, בעקבות הוצאת הספר החדש "תיקוני עירובין", הכולל 80 גליונות שבועיים, שיצאו לאור במשך השנתיים האחרונות, עם מאות שאלות ונידונים הלכתיים אקטואליים. עשרות אברכים ואחראים נגשו או התקשרו לציין את התועלת הגדולה מהגליונות, המלמדים את הלכות עירובין בצורה קלה ומעניינת, מהיסודות הבסיסיים, ועד הנידונים הסבוכים, בסברות למדניות והכרעות והוראות של פוסקי זמננו ורבני העירובים. ואנו מודים בזאת לכל התומכים והמעודדים והמסייעים, בפעילות השבועית בהדפסת הגליונות, ובחלוקת הגליונות בבתי המנסיות ובכוללים, בהערות נכונות ושאלות הלכתיות, שהביאו אותנו להוצאת הספר הנפלא הזה.

ובזמן זה אנו נושאים תפילה לבורא עולם, שיוכיח אותנו להמשיך במלאכת הקודש, בהוצאת הגליונות, בעריכת השאלות ההלכתיות, ולכוון לאמיתיה של תורה בהלכה פסוקה ונכונה, לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, ושיתקבלו הדברים בבתי המדרשות.

אנשים ההולכים לאורך גבול העירוב כדי להתבונן בו

בעקבות הידיעות הנרחבות שרכשו קוראי הגליונות, רבים מספרים על עצמם שעד לפני מעט זמן הם לא ידעו איך נראה עירוב, ועכשיו הם מבינים מהו החוט של העירוב, מהו עמוד ומהו לחי, והרבה מהדינים שלהם, ומתבוננים בדרכים על עירובים שונים. כמה הם נהנים לעבור על גבולות של עירובים לעיין, ללמוד ולבחון, האם העירוב נעשה כהלכה, ואיזה פתרונות עשה אחראי כדי להכשירו.

יש מקום מסוים בסמוך לבני ברק, שאנשים שצריכים ללכת מטעמי בריאות, מנצלים את הזמן ללכת לאורך גבול העירוב, מתבוננים בו ומעירים הערות או שואלים שאלות, שלפי מה שקראו בגליונות, נראה שהעירוב הוא אינו כשר. המוקד משיב ומסביר להם מדוע הכשירו ע"י פתרונות שנעשו שם באופנים שונים, ושיש דברים שמקילים יותר בעירובים עירוניים, וגם חלק מהדברים באמת היו צריכים תיקון, וכבר כמה פעמים יצא מזה תיקונים חשובים, שנעשו ע"י שהמוקד העביר את ההערות לאחראים.

העירוב מורכב מחומים וגדרות, ההבנה התגלתה בטיול

הדברים הגיעו עד כדי שגם בעזרת נשים לומדים להכיר את צורת העירובים, הלחיים והחומים. אם זה ע"י עיון בגליונות [בסיפורים או בתמונות], ואם זה ע"י שבני הבית מדברים על כך בשולחן השבת. לאחרונה היתה משפחה שטיילה לאורך חוף הים, ובני המשפחה הבחינו בחוטי העירוב העוברים לאורך החוף, שכמוכן שם חייב להיות גבול של עירוב, כי הים הוא כרמלית ואסור בטלטול. הם התבוננו בעירוב בדרכם, ולפתע הסתיים החוט, הוא היה קשור לראש העמוד, אך לא המשיך הלאה. חלקם תמחו ואמרו שהעירוב נקרע או שאינו שלם. אבל מיד הסבירו להם האחראים מבני המשפחה, שהעירוב לא חייב להיות מחוטים, אלא גם גדרות יכולות לשמש לגבול של עירוב, מפני שהם מחיצה גבוהה י' טפחים, ואם כן זו הסיבה שאין המושך לחוט, כיון שהעמוד צמוד לגדר הנמצאת לאורך הטיילת, והגדר היא המחיצה. [וכמוכן שלפ"ז החוף עצמו, נמצא מחוץ לגבול העירוב, ואסור לטלטל בו כלל, וכך המצב בכל החופים].

צוה"פ לחבר בין גדרות בחוף הים

בני המשפחה שמחו שהצליחו לפענח את הלכות עשיית העירוב, והמשיכו בדרכם לאורך הגדרות, עד שראו שוב ירידה לחוף, שיש פתח בגדרות, ובאמת שם

פסול קטן בעמוד אחד אוסר עיר שלימה

דבר קטן כזה, מעט חול שנחסר מסחף של מי הים, יכול להיפסל עירוב של עיר שלימה! הרי עמוד שמונבה מהקרקע ג' טפחים הוא פסול מדין מחיצה תלויה, כמבואר בשו"ע (סי' שס"ג ס"י) לגבי לחי. וכיון שהעמוד פסול, אין כאן צורת הפתח, וכל אורך החוט הזה שהוא כשלושים מטר או יותר, הרי זה פרוץ, [כאמור שתפקיד החוט לשמש למחיצה מדין צורת הפתח, ואם אינו כשר לפי הלכות צורת הפתח, אין כאן מחיצה]. פירצה שהיא יותר מי' אמות [4.80 / 5.60 מטר], אין לה היתר אפילו בעמוד מרובה על הפרוץ, וכאשר יש פירצה אחת כזו באיזה מקום אחד בעירוב, כל העיר פרוצה, ואסור לטלטל ברחובות יותר מד' אמות, ואסור להוציא מהבתים לרחובות, ובהרבה מקרים גם לא לחצרות, [כגון שאינן מוקפות, או שיש שני דיירים ואין פת עירוב המשתפת את חדר המדרגות].

ממקרה זה יש ללמוד כמה זהירות צריך בעשיית עירוב. כמה אנשים היו מעלים על הדעת שהעמוד יוכל להיפסל מדבר כזה, הרי אפילו המתקנים המקצועיים לא חושבים על זה. ורק מתוך המקרים שמגלים ומתפרסמים כאן לציבור העוסקים בעירובים, אנו מקוים שנדע להקיש למקומות אחרים, שיכולה להיות בעיה כזו או מסיבה דומה לה, שיהסר חול תחת העמוד.

במקביל יש אברכים טובים ששואלים האם יש ענין להחמיר ולא לטלטל, אם כל שבוע בודקים את העירוב. קשה להסביר להם שיש מקרים שהחוט נקרע אחרי שהאחראי בדיק, רק שע"פ שורת הדין יתכן שאיננו מצויים לחשוש לזה, והמחמיר תבוא עליו ברכה. ומ"מ במקרה זה ניתן להסביר, שאפילו כשבודקים שכל העמודים והחוטים שלמים, יש דברים שלא מעלים על הדעת, לראות מה קורה מתחת העמוד. לא בכל דבר כשרותי יש כאלו בעיות, עירוב הוא דבר מיוחד שפרוס בשטחים נרחבים שנתונים לשינויים. ואנו נושאים תפילה שנוכה לשמור על העירובים כהלכה, ולא ייצא מכשול מתחת ידינו.

חצר שפינתה חול והלחי נעשה גבוה מהקרקע

בשבוע זה פנה מוקד העירוב לבדוק אחד מהעירובים השכונתיים שהותקן ע"י המוקד לפני כשנתיים, שהאחריות על הבדיקה והתיקונים השבועיים אינם שייכים למוקד, אלא לאחראי המקומי, שהוא אחד האברכים שעסק בגיוס כספי ההתקנה. המתקין הדריק את האברך בכל הדברים שיכולים לפסול את העירוב, ושם דגש על שני דברים, שהוא למד מהנסיון שהם המצויים בתנאי שטח כגון אלו, והאברך קנה כלים מיוחדים לטפל בהם. ובכל זאת הבודק שעבר השבוע, נתקל בשתי בעיות משני דברים אלו שעליהם הזהיר מראש. וממקרה זה יש ללמוד, שלא מספיק שעושים התקנה טובה, כי אם אין פיקוח של אדם שבקי בהלכות, ושעושה את הבדיקה כראוי, יכולים להיות במשך הזמן בעיות של ממש, למרות שהזהירו אותו עליהם.

בעירוב זה היה צד אחד של העירוב שהוא בסוף העיר, באורך כקילומטר וחצי, שעשו עמודים עם לחיים. והנה מצוי מאוד בסוף גבול העיר שהתושבים מביאים טרקטור שיפנה חול ואדמה מהחצר, כדי להגמיך את הקרקע ולישר אותה, או להוסיף אדמה כדי להגביה אותה. בשעה שבה הבודק בשבוע זה, הוא עבר על כל העמודים והלחיים לראות שלא התחדשו בעיות, והנה באחד העמודים הוא רואה שהנמיכו את הקרקע, אבל סמוך לחחי נשארה ערימה גבוהה, מפני שיש שם יציקה רחבה של העמוד. הבודק התקרב ומדד את גובה האבן משאר פני הקרקע הנמוכים, וגילה שהיא גבוהה 31 ס"מ, שהם יותר מג' טפחים אפילו לשיעור חזו"א.

והנה במקרה זה אין חלל תחת הלחי, ואין בזה דין מחיצה תלויה המוזכר בשו"ע, ומ"מ בחזו"א (סי' ע"ח ס"ק י"ח) כתב לגבי מקרה דומה, שהעמוד פסול מחמת שאינו על הקרקע. ודבריו הם באופן שהעמוד צמוד לקיר גדול, ולפני העמוד [בחלל הפתח]. יש עוד קיר נמוך שגובהו ג' טפחים, וסמוך לקיר הגדול בתוך ג' טפחים, בצורה כזו יוצא שיש לבדוק מהיקף הקטן לקיר הגדול, והחלל שביניהם כסתום, ונוצר כעין מדרגה של ג' טפחים, וע"פ הלכה נחשב שהעמוד מתחיל מעל המדרגה. [עד כאן הגענו למקרה דומה לעמוד ולחי העומדים על אבן גבוהה]. וכתב החזו"א שאם אין ברוחב המדרגה ד' טפחים [בחלל הפתח לפני העמוד], יש לעמוד דין מחיצה תלויה, למרות שאין חלל מתחתיו. מפני שבפחות משטח של טפחים המדרגה אינה נחשבת קרקע, וא"כ גובה הקרקע נמדד מהשטח שלפני המדרגה, וכלפי שטח זה יוצא שהעמוד אינו מתחיל בסמוך לקרקע בתוך ג' טפחים, אלא גבוה יותר. ואע"פ שאין חלל מתחתיו, מ"מ מבאר החזו"א שהיסוד הוא שכל

מחיצה היא רק בי' טפחים הסמוכים לקרקע, ומעליהם אינו משמש מחיצה, ואינו משלים לי' טפחים, ולפיכך אם המחיצה לא מתחילה מהקרקע, אין בה שיעור י' טפחים. [ואם היא מוגבהת פחות מג"ט, הרי ע"י לבדו נחשב שיש י' טפחים, אבל ביותר מג' יוצא שחסר בגודל המחיצה].

צמחי בר גבוהים שנשארו מסביב לחי

מקום נוסף שהיתה בעיה באותו עירוב, בסמוך לאחד מהעמודים צמחו קוצים וצמחי בר לגובה רב, יותר מי' טפחים. צמחים אלו מצויים כיום בכל שטח אדמה שאינו מטופל, והמוקד הזהיר מאוד את האחראי שצריך להשגיח עליהם לכל אורך החוט, א. שלא יגיעו לגובה י' טפחים, שיש להם דין מחיצה ב. שלא יהיו צמודים לחי, באופן שיש חשש פתחי שימאי.

באזור זה הצמחים גדלים בזמן החורף על פני שטח גדול, אלא שהעיריה שולחת כל שנה טרקטור גדול לכסח את רוב השטח [מחשש לנחשים המסתתרים במקומות כאלו], והאחראי דואג לשמור על הלחיים והזהיר אותם שלא יכסחו את מה שצמוד ללחיים שמא יעקמו את הלחיים. העובד היה ממושמש ולא נעזר במה שסמוך ללחיים. כעת נוצר מצב שמסביב לחחי עומדים קוצים וצמחי בר צפופים, בגובה יותר מי' טפחים, והרי יש להם שיעור מחיצה המחלקת את צורת הפתח ופוסלת אותה. הבודק התפלא מאוד, הרי הוא לימד אותם והזהיר אותם, שצמחים במקום הזה ברמה כזו פוסלים את העירוב [לפי המקובל בעירובים שכונתיים], ולא עור לו כל ההדרכות וההסברים, שיעשו את הבדיקה והפיקוח כהלכה.

בעקבות מקרים אלו, גובר הצורך להסמיך בודקים בקיאים, שרק מי שלומד את ההלכות ויודע אותן, יוכל להיות בודק עירוב, ולא כל מי שעוסק בכלל בלימוד נשים נזקין ראוי לכך, למרות שמעלותיו חשובות וגדולות. מפני שלכשרות צריך משגיח מוסמך, שיהיה בקי בטכניקה של ההשגחה, על מה צריך לפקוח עין, ובאיזה דברים מצויים מכשולות.

בימים אלו הודפסו טופסי רישום לאחראים על העירובים, למלא את פרטי גבולות העירובים, ובהם נרשם לציין האם הם מעוניים בשיעורים (קורס) ללימוד ההלכות עם הטכניקה של ימינו. כמו כן אברכים המעוניים להצטרף, יכולים לשלוח פריטים (שם כתובת וטלפון, עם ציון המטרה), ולפ"ז המוקד יבדוק כיצד לקדם את הדבר. במסגרת השיעורים יבואו גם רבנים מערים אחרות, הידועים בבקיאותם בדיני עירובים ועשייתם. אנו בטוחים שבעז"ה תהיה תועלת גדולה בשיעורים אלו, שיימסרו ע"י בעלי נסיון הבקיאים בהלכות, ויהי רצון שנוכה להביא תועלת ויזכי הרבים.

להרשמה לשיעורי בודקי עירובין (קורס)

נא לשלוח פריטים לפקס 1533-6195849.

השיעורים יימסרו בעז"ה בשעות הערב, פעם בשבוע. אפשר לציין שעה רצויה.

מעקה לאחיהה שעובר לפני הלחי והעמוד

בגליון הקודם הובא על התקנת עירוב פרטי לבית כנסת, שרצו לטלטל נביאים לקריאת ההפטרה, והמוקד הציע לעשות אותו באופן שלא יבלוט, ולהעמיד את הלחיים בצד המעבר אחורי המעקה. והנה ברור שמדובר במעקה שאינו שלם כעין המקרה שבחדרי מדרגות, ואין לו דין מחיצה, כי אילו היה למעקה דין מחיצה, הוא היה פוסל את צורת הפתח. אלא מדובר במעקה שמויעד לאחיהה בלבד, [פס אחד ברזל בגובה אחיזת היד], ולכן אינו פוסל את הפתח. בעיני המזמין היה נראה מוזר שהמעקה בתוך הפתח, ושאל האם באמת אין בזה חשש הלכתי הרי הוא זוכר שאפילו במעקה בטיחות

שבקצה המדרגות, יש חומרא שהוא פוסל את הפתח, והיו מקומות שעשו עליו לחיים משני צדדים. השיב לו הבודק של המוקד, באמת יש מחמירים במעקה, אבל דוקא כאשר יש לו עמודים משני הצדדים, כמו מעקה בטיחות שבמדרגות, והטעם מפני שיש לחשוש לשיטות שהוא נחשב צורת הפתח, ויוצא שיש צוה"פ תחת צוה"פ, ובכזה"ג לפחות העליונה פסולה לדעת החזו"א (שונה הלכות בסוף הספר בהערות לסי' שס"ג) שם החזו"א, [וע"ש בדין צוה"פ התחתונה]. אבל במעקה שיש

מאחורי הקוצים נמצא לחי מודרך

פני חול בבתי הלחי נעשה גבוה ג' טפחים

לחי שעומד אחורי המעקה במדרגות מועט

[ולענין הלכה, ידוע שהחזו"א כתב שגם אם חוט מסוים מוזיק יותר משנה, מ"מ דנים את כל העירוב יחד, וכיון שמצוי קלוקל בכל שבוע במקום אחר, ממילא אין חזקה גם לכל חוט בפני עצמו. מפני שההיתר לטלטל חל רק בצירוף כל החוטים והלחיים והגדרות יחד, והכל יחדיה אחת, ולכן צריך לבדוק את כל העירוב כל שבוע].

המשפחה שמרה על החוט וקשרה אותו בצידי המרפסת

לפני כחודש עבר הבודק ביום שישי, וראה את החוט קשור לסורג שבמרפסת בגג, ובכל זאת הוא הבחין במשהו משונה. הוא התקרב וראה שהחוט אינו מכוון מעל הלחי, אלא נמצא בצד אחר של הסורג, ורחוק ארבע מטרים ממקום קשירתו הרגילה. הוא מיהר ועלה לאותה משפחה כדי להעביר את החוט חזרה למקומו, ואמר לבעלת הבית שהחוט של העירוב אינו קשור טוב. בעלת הבית השיבה בפליאה, שהיא יודעת שבעלה שמר עליו, ואמר לעובדים שבאו להתקין שם גג, שזה חוט של עירוב ושלא יקרעו אותו, אם כן מדוע הוא לא טוב.

אמר לה האחראי תודה רבה שלא קרעו את החוט, כי אז היתה לו עבודה

יותר קשה, ומ"מ לא מספיק שהחוט קשור לסורג, אלא החוט צריך להיות קשור למקום מסוים מאוד, מכוון מעל הלחי שנמצא למטה, ולכן כיון שהם העבירו את החוט לצידי המרפסת, הוא לא כשר במצב הזה, וצריך להחזירו למקומו.

אנו מציינים לשבח את המשפחה שדאגה לשמור על חוט העירוב, ומ"מ צריך ללמוד מכך גם להזהיר יותר, כאשר משנים משהו בדבר של עירוב, לשאול את האחראי על העירוב ולהתיעץ איתו, האם השינוי מותר ואינו פוסל, כיון שיתכן שהאחראי יראה את החוט קשור, ולא יבחין שהחוט הוא פוסל. במקום שהוא פוסל. וכן מי שרואה חוט שנקרע, ורוצה לעשות טובה ולקשור אותו, צריך להתיעץ עם אדם שיודע את ההלכות עם הפרטים הטכניים, כדי שלא יקשור מן הצד או בצורה אחרת שאינה כשרה.

חוט שקשור למרפסת ולסורג, מועד למכשול

באותו מקום היה בשבוע האחרון שוב שינוי שפוסל את העירוב, לאחר שהאחראי חשב שסיימו את הבניה והחוט יעמוד כתיקונו. הבודק עבר ביום שישי וראה את החוט, אבל כשהתקרב הבחין שהחוט התרופף מאוד. הוא שמח שישם לב לכך, ועלה למרפסת ומתח את החוט. לאחר מכן התקשר אבי המשפחה ואמר, שהוא רוצה לשמור על החוט של העירוב, אבל הוא רואה שנכנסים הילדים, והתלמידים מהישיבה, ומשחקים בחוט ופותחים אותו, ואינו יכול לקחת אחריות עליו.

דבר זה הוא אחד החסרונות בחוטים הקשורים לסורגים של בתים, שיתכן פתאום ביום אחד שמישהו ישחק בחוט, או יזוז אותו לצד, בלי לחשוב שהוא עושה איזה בעיה, והבודק לא יעלה על דעתו ולא ישים לב לכך, והעירוב יהיה פסול ח"ו. כמובן שההוצאה של הרכבת עמודי עירוב, היא גדולה. אבל בשביל שלא ייצא מכשול ח"ו צריכים להשקיע.

ההשקעה הטובה להתקין עירוב בצורה חזקה

בשבוע זה התקשר אברך מאחת השכונות החדשות בצפון הארץ, שהולכת ונבנית בתקופה זו, וכבר גרים בה כמה עשרות משפחות, ואמר שהעירוב שלהם עשוי מדברים מאולתרים, והם נשברים בתדירות, וכל פעם עושים אילתורים אחרים. והוסיף וציין שיש להם בכה"כ שלש צורות פתח בכל היקף העירוב, [כיון שבשכונה חדשה יש הרבה קירות מסביב], וא"כ צריכים רק מעט עמודים ולחיים, אבל אי אפשר להוציא הרבה כסף מהאברכים.

והנה באמת ההוצאה היא גדולה, כיון שצריך לשלוח עד לאותו מקום צוות מקצועי, עם החומרים המתאימים והמהודרים, לחיים מנופפים, עמודים עם ראשים נמונים. ואם עושים את העבודה עם בעל מלאכה שאינו בקי בהלכות, או שעומד עליו מפקח עירובין, יתכן שכל ההשקעה היא לריק, כיון שיש הרבה פרטים בהלכות שאינם מסודרים בספרי הפוסקים ולא חושבים עליהם. ומ"מ צריך לדעת שביחס לכלל הציבור, זה השקעה חד פעמית לזמן ארוך, וכאשר מחלקים אותה בין המשפחות, יוצא כמאה או מאתיים שקלים למשפחה, ובשכונות גדולות הסכום עוד פחות מכך, ואילו היינו יודעים מה גדול הצורך בעירוב שכונתי בניו טוב ומתוחזק טוב, לעומת עירוב כללי או עירוב מאולתר, בודאי היינו נוטמים בשמחה יותר מסכום כזה.

נסיים בברכה לכל המקומות שכבר השקיעו ומשקיעים בתיקון העירוב בצורה קבועה וטובה, ויזכו כל העוסקים והמסייעים לברכה וישועה ברוחניות וגשמיות, ולבנים תלמידי חכמים, כברכת מרן החפ"ץ חיים.

במקום הזה, אין עמוד באחד הצדדים, אלא המעקה מוחבר לקיר, ולכן אין צד לומר שהוא נחשב צוה"פ, ואין חשש שהוא יעמוד לפני הלחי בתוך הפתח.

לאחר התקנת העירוב, נישג עוד אברך ת"ח למוקד העירוב, וטען שיש בזה חסרון של פתחי שימאי, שיש מעקה שעובר לפני הלחי בתוך הפתח, והוסיף שבבית הכנסת לדרמן, התנו במעקה והוציאו את החתיכה שהיתה בתוך חלל הפתח.

בשבוע זה היה אחד מבודקי העירובים בעירובים שכונתי בירושלים ליד עזרת תורה, וראה מקום אחד שעשו צורת הפתח מברזל, והיה מעקה כזה [שהוא רק פס אחד] בתוך הפתח צמוד לעמוד, והאחראים הוסיפו עוד ברזל לפני המעקה.

במבט ראשון היה נראה שהם חששו לסכרא הג"ל שיש בזה חסרון של פתחי שימאי, ולכן הוסיפו ברזל לפני המעקה, שהוא כעין לחי מכוון תחת הקנה העליון. אמנם הוא התקרב וראה שכאשר עשו את המעקה, חתכו בעמוד של העירוב, כדי לקרב את המעקה לקיר, וא"כ העמוד אינו שלם, ובצורה כזו בודאי שיש בו חסרון של פתחי שימאי, ובאופן זה צריך להוסיף לפניו לחי שלם. אבל עדיין יש לדון באופן שהעמוד שלם אלא שיש לפניו מעקה.

שאלה זו נשאלה כמה פעמים לרבני העירובים, וההוראה הפשוטה היא שתלוי אם הם צמודים. כלומר, אם המעקה צמוד לעמוד [והוא בדרך כלל בתוך י' טפחים לקרקע], יש מקום לומר שהוא נחשב דבר אחד עם העמוד, ואין דרך לעשות בליטה במושקוף של פתח, גם כאשר היא משמשת לאחיה. המעקה הוא דבר ששייך לשביל למעבר, ולא לתוך הפתח. אבל באופן שהמעקה אינו צמוד לעמוד, ואפילו ברווח של שני ס"מ בלבד, כבר ניכר שהמעקה נפרד מהעמוד, ונמצא בחלל הפתח, ואילו העמוד הדינו המושקוף שלם בפני עצמו, בזה אין חסרון של פתחי שימאי, כי העמוד חלק וישר, ומה שמוסיפים בחלל הפתח אינו פוסל, ולכן בצורה כזו מותר שיהיה מעקה בתוך הפתח, [אם אין לו דין צורת הפתח לחומרא, שיחשב צוה"פ המחלקת בתוך צוה"פ].

אמנם למרות הוראה זו יש מקומות שהחמירו על עצמם ועשו שהעמוד של צוה"פ יהיה בפנים לפני המעקה, ולא אחורי המעקה, וכגון בעירוב של ישיבת פוניבז, היתה צוה"פ שהעמוד היה אחורי המעקה, ופרקו והעבירו אותו שיעמוד לפני המעקה. לשביעות רצונם של המעוררים והמחמירים, אבל אינו מן הדין, לפי הוראת רבני העירובים.

לאור האמור, כן הדין לגבי הלחי החדש שהמוקד המליץ לעשותו מעבר למעקה סמוך לקיר, כדי שלא יעכב את העוברים, אע"פ שיש לפניו מעקה שנמצא בתוך חלל הפתח, מ"מ הוא רחוק מהלחי כעשרה ס"מ, ואינו עושה חשש של פתחי שימאי. וגם משום דין צורת הפתח אין בו חשש, כיון שאין למעקה הזה עמוד בסופו, אלא הוא מוחבר לקיר מן הצד (ראה תמונה). לכן אפשר לכתחילה להעמיד את הלחי בצורה כזו. וכן כשיהיה נידון כזה במקום אחר, יש לדון מצד שני דינים אלו וכנ"ל.

כשמתרגלים בבדיקה יותר קשה להבחין בשינויים

בבדיקת העירובים בצורה שבועית קבועה, מתרגלים לראות אותם חוטים ואותם לחיים, שעומדים זמן רב כתיקונם משעת התקנתם, ומחמת ההרגל מסתפקים בראיה בעלמא מרחוק, רואים שהחוט לא נקרע והלחיים קיימות, ואומרים מסתמא כל דבר במקומו, ולא צריך להתקרב ולבדוק ביסודיות כל פעם. ובאמת בעיקרון זה נכון, אך למעשה בסך הכללי מצויות בעיות שלא רואים אותם כ"כ במבט מרחוק, ורק ע"י שמתקרבים לראות מקרוב, מבחינים בבעיות המתחדשות. ואפילו בדברים רציניים יותר, כגון חוט שהתרופף, יכול להיות שלא ישימו לב, כיון שלפעמים רואים רק מקצת מהחוט, ולא רואים את הנדנדו ואת העובדה שהוא שוקע.

באחד העירובים השכונתיים בבני ברק, מקום שהחוט עדיין אינו קשור לעמודי עירוב, אלא למרפסת בגג כפי שהשתמשו בעירוב זה שנים רבות, וזמן רב הוא עומד כתיקונו. לפני כשנתיים הבודק החליט שכבר לא צריך לבדוק אותו כל שבוע, כיון שיש חזקה שהוא לא מתקלקל. ובס"ד בדיוק באותו שבוע או שבוע לאחר מכן, הגיע מנוף והעלה חומרי בנין לגובה ארבע קומות, לגג של הבנין ממוזל, והמנוף קרע את החוט. הבודק שהגיע ביום שישי וראה שהחוט קרוע, התפלל מאוד אך זה קרא בדיוק באותו זמן, אמר למוקד העירוב, שלפעמים צריך שהעירוב יתקלקל כדי שיהיה כח לבדוק אותו, וגם זה ה' שולח כשצריך.

בס"ד הזפייע ריצה לאור

מאות דינים

ושאלות הלכתיות עם תמונות

לחי שאינו בדיוק מתחת החוט
סוגי מכשירים לבדיקת מקום הלחי
כמה מקפידים על עמוד שהתעקם
מהו התחום של מירון
עשרות מקרים שהחוט היה קשור מהצד
דבר המפסיק בין הלחי לחוט
שטחי קוצים יותר מבית סאתיים
שיחים שמגיעים לי' טפחים
עומד מרובה שאינו מכוון
עגלה שהיתה בחדר מדרגות
פירצה שעוברים בה ילדים
כיצד שוכרים ממחלל שבת
גדרות שנפסלו בהצטברות חול
באיזו צורה אפשר להשתמש בעמודי חשמל
ועוד...

כולל מאות שאלות הלכתיות אקטואליות
המתחדשות מידי שבוע
בבדיקת העירובים השכונתיים
מלווה בתמונות להמחשת הדברים
ובסופו מפתח ענינים מורחב ומפורט
וקובץ תמונות הגליונות בהדפסה צבעונית

גליונות 1-80

נקודות המכירה

אלעד – רח' חוני המעגל 30 דירה 1 טל: 03-9096104
בני ברק – רח' אור החיים 23 טל: 03-6195849
ביתר – האדמו"ר מזוועהיל 1 טל: 052-7112068
ירושלים – בית וגן רח' הפסגה 42 טל: 052-7164161
כרמיאל – ישיבת רינה של תורה טל: 052-7161058
קרית ספר – רח' אור החיים 14 טל: 08-9798930

ניתן לרכוש את הספר:

★ בחנויות הספרים המובחרות - הפצה "יפה נוף"
★ משלוח עד הבית חינם (בכרטיס אשראי בלבד)
מכר-רב: 05485-390-22
★ בנקודות המכירה בבתיים ובכוללים (בהנחה של 10 ש"ח)